

Rêčejo potoku dečki:
„Z nami malo poigrâj,
V senci tu postôj smerečni,
Lep za igro ta je krâj.“

Zašepêče pôtok dečkom:
„Tu postâjati ne smem,
Dela jaz imam obilo,
Streči moram vsem ljudém.“

„Vrt in gozd, ljudi, živâli
Gôre, dôle in poljé
Z vâli čistimi napajam:
Vira vsi se veselê.“

„Deco zibljem, mline gonim
Dêške režem noč in dan,
Volno predem, ladje nosim —
Težek, dečki, moj je stan.“

Pa ne morem, pa ne morem
Vsega vam povêdati, —
Nimam časa, dečki dragi,
Z vami tu posêdati.“ —

Vrh smereke dolge, tanke,
Dečki ščinkovea zazró,
Klas pšeničen je obiral,
Požvižgaval vmes lepó.

„Pridi dôli v našo družbo,
Pesni ti najlepše znaš,
Z nami poigrâj se, ptiček,
Dosti časa ti imaš.“

„Pasja dlaka, ste norčâvi,
Dečki dôli, ali kaj?
Dosti časa? . . . Lačen danes
Ves sem vže prelétel gaj.“

„Vspâvati mladiče moram, —
Prej mirú mi ne dadó;
Stvarnika prositi moram,
Da mi On jih čuval bo.“

„Kaj pa vi brez dela danes
V senci tu pohajate?
Brž domóv! — Iz šole menda
Leni vi ostajate . . . “

Stekli so iz gozda dečki,
Jasen bil je rék jim zdaj:
Pridnim le otrokom igra
Vsekdar rádost je in slaj.

Nesrečen dan.

orjanov Matijček, to vam je bil pač res Gorjanov Matijček! Priden, razposajen, vesel, tih — vse vam je bil, samó nikoli ne dolgo časa. Kakor ga je prijelo, tako je pa ravnal: da bi ostal stanoviten, tega mu ni bila skrb. Zato tudi ni nič čudnega, če je vže veliko skusil na tem božjem svetu, če prav je še le zadnjo zimo spoñil deveto leto. Devet let sicer res ni Bog si ga védi kako dolga dôba, a pomisliti je treba, da zdrav, živ deček, kakeršen je bil Matijček, na dan vže nekaj predirja in prevpije in prenagaja! In koliko v devetih letih! Pa da mi vsakdo bolje veruje, povem raje, kaj se je vse pri-petilo Matijčku samó jeden dan, tisti „nesrečni dan.“

No, bilo je ob žetvi. Vroče je bilo, to so zatrjevale žanjice, govorili kosci in pastirji. Dà, dà, pastirji ne ležé vedno v senci, ampak trda jim prede, kadar nadležne muhe vznemirijo živino, da se razkropi na vse strani po grmovji. Tačas je treba biti urnih nog, drugače pa ni

kaj domov gnati. Gorjanov Matijček je po navadi pasel dopoldne, ker je hodil v popoldansko šolo. Starejša njegova sestra Minka pa je hodila dopoldne v šolo in gonila popoldne živino na pašo. Ko je toraj vročega dopoldne Matijček pasel svoje krave, zbežljale so mu prav vse. Lovil jih je ter dirjal za njimi, pa obodel se je stopivši na bodečo nežo in potem ni miroval, dokler mu ni posodil sosedov Gašper svojih črevljev. Temu so se namreč tako osušili od zime sèm, da jih ni mogel več obuti, da-si jih je namakal nekoč tri cele ure. Matijček je pa skoraj stopil vanje. Kako tudi nè? Saj je bil Gašper mnogo večji in starejši, no pa tudi — lenejši, hodil je namreč še vedno z malimi v popoldansko šolo. Matijček je bil prav zadovoljen s prevelikimi črevlji; na vse zgodaj je vže štorkljal neko jutro v njih po veži in komaj čakal, da bi bile krave pomolzene.

„Kako bodeš pa pasel v črevljih? Saj bodeš izgubil vso živino, ker ne moreš teči! Na potu bodi bos, tam ni trnja, sicer strgaš obutalo do zime in tedaj ne boš imel kaj obuti,“ opominjal ga je oče.

Matijček je sicer obljudil, storil pa vse drugače. Če tudi ni mogel nikamor steči ali splezati, vender so mu bili črevlji tako všeč, da jih je imel ob ednajstih, ko je domov prignal, še vedno na nogah.

„Kaj sem ti pa rekel davi?“ pokaral ga je zato oče. „Sedaj bi nosil črevlje, vzpomladi bodeš pa brž bos, da le sneg skopni po cestah, potem pa kašljaš noč in dan. Kar precej jih sezuje!“

Nič kaj rad ni ubogal Matijček in dolgo ni spravil črevljev z nog.

„Matijček, pojdi, pojdi h kozolcu in odganjaj kokoši, vse polno jih je.“ To lahko delo mu je naložila mati, pa Matijčku se je zdelo neizrečeno težko. Najraje bi bil šel k sosedovemu Gašperju, s katerim sta vedno skupaj tičala, kadar sta le utegnila. „Morda pa Gašper pride k meni,“ utolaži se naposled in gre h kozolcu. Ni bilo dolgo, in Gašper se mu res pridruži.

„Matijček, ali greva gledat,“ tako ga začne brž vabiti, „kako zidajo našo kaščo?“

„Ne smem,“ brani se Matijček, „paziti moram, da kokoši ne bodo delale kvare pri žitu.“

„Ej, kaj bi to! Ali si ne znaš pomagati? To nadlego sitno tako daleč odpodiva, da se dolgo ne povrne, pa si prost. Kar po njih! Šu—šu—ú!“

Matijčku je bil nasvet všeč. Kokoši so morale v tek, dečka pa sta se napotila k Plevnikovi kašči — tako se je namreč reklo na Gašperjevem domu. Nič posebnega ni bilo videti tu, a naša znanca sta vender le oblezla vse kote. Nazadnje se spravita celó na podstrežje in stikata ondi. Ko se vže vsega naveličata, zleze Gašper prvi po lestvi navzdol, Matijček pa jo mahne za njim. A ni stopal dovolj oprežno, in lestva, ki ni bila nič kaj trdno prislunjena, zdrсне na stran, in Matijček je bil hkrati na tleh.

„Ali si se kaj udaril?“ popraša ga Gašper.

„Malo, pa ni sile,“ odreže se Gorjanov, toda ni govoril resniče. Prav pošteno se je kresnil na roko ob neki kamen, pa bil je tako prestrašen, da še dobro vedel ni, kaj se mu je pripetilo. Sčasoma pa ga je začela rana skeleti in kri teči, vender ni hotel povedati Gašperju. Tiho je vtaknil roko v žep in kmalu odšel, češ, da mora nazaj h kozolcu, ker ga bodo morda v kratkem klicali k južini. Pa ubogi

Matijček ni imel sreče. Z očetom sta prišla namreč vsak od jedne strani h kozolecu, perotnina je pa prav pridno poskakovala po najboljše klase.

„Kod se potikaš, ti grdin ti?“ pozdravi ga oče ne posebno prijazno. „Ali meniš, da kokoši pobirajo zrnje po tleh in vtikajo v klase? — Šu—šu! Kolikokrat ti bodem še zabičeval, da mi kratko malo ne zahajaj vedno k Plevnikovim?“

Dobro, da je mati prišla na prag in rekla, da je južina vže v skledi. Pri jedi je bil Matijček nenavadno molčeč in nekam bleđ, levece pa ves čas ni vzel iz žepa, če prav je z desnico sámo komaj lupil krompir. Materi se je to čudno zdelo.

„Kako pa danes nerodno ješ?“ pokara sinčka in ga resno pogleda. Tudi oče se ozrè in zapazi na sivih hlačah krvavo progó.

„No, kaj pa je to?“ zavzame se in prime Matijčka za levo roko. Ta je bil izdan. Vse je moral povedati in še le sedaj je tudi sam videl, kako zeló se je bil ranil. Začel je jokati, ker ga je bolelo in ker se je bal kazni.

„Doma bi bil ostal — sedaj pa imaš! Še nekaj gorkih bi se ti spodobilo po vrhu, da bi bolje pomnil!“ Tako mu je govoril oče resno ter bil žalosten zaradi Matijčkove neubogljivosti. Le-tá se je sedaj tudi vže sam kesal ter obljubil: „Saj ne bodem nikoli več!“

Tačas je prišla Minka iz šole, in treba je bilo Matijčku misliti na šolo. Obesil je toraj torbico čez ramo in se kmalu napotil iz vasi. Komaj je prišel mimo zadnjih hiš, dotekel ga je vže Plevnikov Gašper.

„Matijček, Matijček!“ klical je tiho za njim, „počakaj, nekaj ti povem! Veš, kaj mi je prišlo na misel? Danes je tako lepo vreme, nikar ne hodiva v šolo, tam bode strašno dolgočasno. Pojdiva raje po borovnice, jaz vem zánje, pa za koliko! Vse tema jih je in kakšnih!“

„Ne grem,“ ugovarja mu továriš, „doma bodo zvedeli, pa bom tepen, v šoli pa kaznovan. Saj lahko počakava; če me bodo pustili po šoli, greva jih brat takrat.“

„I, saj se v šoli sedaj ne bomo učili nič novega, ker bode v soboto vže sklep. Samó ponavljamo — tisto pa vže vse znava.“

Matijček je jel omahovati: „Pa vender“ —

„Bojazljivec, le pojdi sedet v šolo, meni se bode pa bolje godilo pri borovnicah.“ In Gašper jo krene sam s ceste na stezico, ki vodi ob potoku v gozd, Matijček pa obstane na mestu. Rad bi šel v šolo, ker mu govori vest, da je to njegova dolžnost; zeló pa ga mikajo tudi borovnice. Vže se prestopi po cesti naprej, a noge nečejo slušati . . . Plašno se ozrè po cesti nazaj, potem pa steče za Gašperjem . . .

Iz prva sta hodila urno, da ne bi ju videl kak sošolec ali domačih kdo. Ko sta pa dospela v gozd, mudilo se jima ni nikamor več. Knjige sta odložila pod košat hrast, potem pa urno k vodi!

„Ali imaš nožek?“ poprašal je Gašper Matijčka. „Narediva mlin!“

Matijček je posodil Gašperju pipec. Potem je pregradil vodo s skalami in jo tako napeljal, da bi lepo gnala mlin. Gašper pa je hitro jel rezati pripravnih palic. Ker sta oba hitela, bil je mlin kmalu narejen. Na dveh rogovilastih palicah se je vrtelo kolesce s šestimi lopaticami. In to vrtenje jima je bilo tako všeč, da sta kar gledala in gledala. Valčki pa so šumeli med skalami in hiteli naprej, veselo se pomenkovaje. Dà, dà, valčki so se pogovarjali, in žal, da Matijček in

Gašper nista razumela njih govorice. Ali morda mislite, da je tisto šumenje v potoku samó tako? Kaj še! Le poslušajte, kaj se menijo valčki v strugi!

„Ali si vže? ali si vže?“ kličejo prvi tistim, kateri se kaj zamudé za to ali ono skalo. In le-ti jim odgovarjajo: „Vže, vže, vže!“ ter hité za njimi. Mar-sikateri valček — ubožček pa zaide, ne more naprej, zato se žalostno oglašá: „Ne še, ne še—še!“ A drugi ga spodbujajo, naj se le trudi čez skalno zagrajo, češ: „Bodeš vže! le še, le še!“

Tako žvrgolé valčki v jedno mer, in ker jih je na sto in sto in ker se pri vsaki skali mudé s takimi pomenki, nastane ono skrivnostno šumenje. Bog jih je ustvaril majhne, slabotne, a pogumne, vedno delavne. Ne po dnevi, ne po noči ne počivajo, ampak brez prestanka potujejo proti morju.

Matijček in Gašper sta gledala mlin ter slušala žuborenje, vender nista slišala opomina, da je treba vedno delati in da je napačno tratiti čas, kakor sta ga onadva. In ker nista bila pridna, tudi nista bila vesela, kakor marljivi valčki. Nekako dolgočasiti sta se jela.

„Kje so pa borovnice? Skoraj sva jih pozabila,“ izpregovori najprej Matijček.

„Glej no, saj res!“ pritrdi mu Gašper; še malo naprej morava, saj niso več daleč.“

Kmalu potem sta dospela zares na prostor, kjer je bilo polno zrelih jagod — borovnic. Pridno sta jih zobala, dobre so bile. A vender, kadar je kaj zašumelo, zganil se je Matijček, misleč, da ju je kdo zalotil. To je pač čudno, da nemirna vest vedno trepeta! — Ko se jima je dozdevalo, da se tovariši vračajo iz šole, napotila sta se domóv.

„Kaj imam tudi jaz tako črne ustnice?“ začudil se je med potjo Matijček zapazivši, da so Gašperju pustile jagode precéj sledú.

„Prav pošteno si marogast!“ posmejal se mu je Gašper.

„Tak ne smem domóv,“ odgovoril je prvi, in oba sta se šla umivat k potoku. Ne dolgo potem pa sta se srečno vrnila domóv. Malo tesno je bilo Matijčku, ko je prestopil hišni prag.

„Ali si bil kaj vprašan?“ nagovoril ga je oče.

„Nič,“ odrezal se je sinček. — „Nič ne vedó,“ tolažil se je zadovoljno; „nič hudéga ne bode.“

„Sedáj idi pa Minki na pašo pomagat in drevi kmalu domóv priženita,“ velel mu je na to oče.

Matijček je skrivaj pobasal svoje ljube črevlje ter šel za sestro na pašnik. Sama bi bila namreč težko prignala krave in ovce domóv, ker se žival tako rada razkropí. Običajno je Matijček pasel ovce, kadar sta bila oba z Minko pri živini, zato ker je imel posebno rad koštruna. Precéj dobro ga je vže naučil trkati, češ, da se ga bodo drugi otroci bali. „Baca—trk! baca—trk!“ klical mu je včasih in nastavljal roki. No, danes je skoraj pozabil svojega ljubljenca, črevlji so ga preveč premotili. Proti večeru je naprosil Minko, naj ona žene ovce, ker je sam v črevljih težko tekal za njimi, krave so pa bolj počasi in pametno stopale. Obveljalo mu je in pognal je prvi domóv. Misli je pa samó na črevlje; vsako trnje je pohodil, češ, danes se te pa ne bojim. Tam ob potu je bil kup kamenja. Brž je bil na njem! A okrogli kameni so se razmaknili, in Matijček je telebil na tla. Počasi je

vstajal. Koštrun pa je menil, da se bosta malo poigrala z Matijčkom, požene se toraj od zadaj in ga podere, še predno je bil na nogah. Našemu pastirčku je bila ta burka bore malo všeč in lezel je vnovič k višku. Koštrun pa zopet nazaj — trk! — in Matijček še vedno ni hodil. Pri drugem padci se je tudi precěj udaril na glavo, a koštrun se je vender še pripravljaj za nov naskok, toda Minka ga je odpodila. Matijček se je nekaj kisal, pa bolj na skrivnem, ker se je sramoval sestre. Ta večer je izprevidel, kaj se pravi: „Baca—trk“ . . .

Doma je naglo skril črevlje, da ne bi ga zopet karali, potem pa je šel v hišo čakati večerje. Za vrati na klopi pa je sedel ta večer star berač, ki je navadno prenočeval pri Gorjanovih.

„Ti dečko, ti imaš urne noge, ali bi skočil h krojaču in mi prinesel za dva krajcarja sukanca? Rad bi se malo zašil.“ Tako je poprosil mož Matijčka. Ta je bil postrežljiv in mu kmalu prinesel, kar je želel.

„No, ker si me tako hitro ubogal, podarim ti nožek. Tam za potokom v gozdu sem ga našel; sam ga ne potrebujem.“ Rekši, pomolil mu je pipec.

„Bog povrni!“ zahvalil se je Matijček uljudno ter močno zarudel, ko je spoznal svoj lastni nožek, kateri sta bila popóludne izgubila z Gašperjem, a ga doslej še ni pogrešil.

„Pokaži, kakšen je?“ dejal je oče.

Nerad ga je izročil Matijček.

„Čisto tak je, kakor tvoj, glej, glej!“ čudil se je oče Gorjan. „Kje pa imaš svojega, da primerjam? In še celò tako zarezo ima, kakor tvoj! To je čudno!“

Matijčku se pa ni zdelo nič čudno, marveč hudo, hudo. „Mari bi bil šel v šolo,“ zdihoval je in se kesal. A bilo je prepozno. Spokorno je toraj spoznal svojo napako in prosil odpuščenja. Beraču je bilo žal, da je spravil Matijčka v tako zadrego, zakaj menil je, da ga bode močno razveselil; toda on ni bil kriv.

„Za kazen pojdeš brez večerje spat!“ Tako je ukazal oče resno in mati je bila tudi takih mislij, da se Matijčku ne godi krivica. Samó Minki je bilo hudo, ker je brat jokaj. Pa kaj je hotela? Ali ni zaslužil tega?

„Z Gašperjem ne grem nikoli in nikamor več,“ sklepal je ta večer Matijček v svojem srci in premišljeval nesrečni dan. Bil je popolnoma prepričan, da ne doživi nikdar več tako žalostnega. Da bi ga le kdaj zmodrilo!

I, Gorjanov Matijček, to vam je bil pač res Gorjanov Matijček!

Kajtimar.

Romaj.

Kdor za rana gre od dôma
Mnogo vidi pač svetá,
Truden zdaj po suhem rôma,
Zdaj se ziblje prek morjá.

Romaj! romaj! — Kdor počíva,
O težavah nič ne vé,
Tudi rádoti ne vžíva,
Kdor po svetu kdaj ne gré.

Pravi potnik vedno rôma,
Stalne kože njemu ní,
Ko končá svoj pot do dôma, —
Leže in sladkó zaspi.

Milutin.

